

Nollund Kirke.

Søndag d. 11. august 2019 kl. 11.00.

Egil Hvid-Olsen.

Prædiken til 8. søndag efter trinitatis, Matt. 7.15-21, 1. tekstrække.

Salmer.

DDS 392 "Himlene, Herre, fortælle din ære".

DDS 294 "Talsmand, som på jorderige".

DDS 390 "Gud, lad dit ord i nåde lykkes".

- - -

DDS 487 "Nu fryde sig hver kristen mand".

Altergang: DDS 438 + 439,1.

                                  DDS 477 "Som korn fra mange marker".

DDS 726 "Gak ud, min sjæl, betragt med flid".

Tekstlæsninger.

Denne hellige lektie skriver profeten Jeremias: Dette siger Hærskarers Herre: Lyt ikke til profeternes ord! De profeterer for jer, men de forblinder jer; syner forkynder

de ud af eget hjerte og ikke af Herrens mund. Til dem, der lader hånt om mig, siger de: »Herren har sagt: Nu bliver der fred«, og til alle, der vandrer i hjertets forstokkethed, siger de: »Ulykken rammer jer ikke.« Men hvem står i Herrens råd og ser og hører hans ord? Hvem lytter til mit ord og hører efter? Herrens storm bryder frem med vrede, en hvirvelstorm, der hvirvler over hovedet på de ugudelige. Herrens vrede lægger sig ikke, før han har iværksat og gennemført sit hjertes planer. Til sidst skal I forstå dem! Jeg har ikke sendt profeterne, alligevel farer de frem; jeg har ikke talt til dem, alligevel profeterer de. Hvis de stod i mit råd, ville de forkynde mine ord for mit folk og få dem til at vende om fra deres onde vej og fra deres onde gerninger. Er jeg kun Gud her på stedet? siger Herren, er jeg ikke også Gud langt borte? Hvem kan skjule sig på steder, hvor jeg ikke kan få øje på ham? siger Herren. Er det ikke mig, der fylder både himmel og jord? siger Herren. (*Jeremias' Bog 23,16-24*).

Epistlen skriver apostlen Paulus til romerne: Alle, som drives af Guds ånd, er Guds børn. I har jo ikke fået en ånd, som giver trællekår, så I atter skulle leve i frygt, men I har fået den ånd, som giver barnekår, og i den råber vi: Abba, fader! Ånden selv vidner sammen med vores ånd om, at vi er Guds børn. Men når vi er børn, er vi også arvinger, Guds arvinger og Kristi medarvinger, så sandt som vi lider med ham for også at herliggøres med ham. (*Romberbrevet 8,14-17*).

Dette hellige evangelium skriver evangelisten Matthæus: Jesus sagde: »Tag jer i agt for de falske profeter, der kommer til jer i fåreklæder, men indeni er glubske ulve. På deres frugter kan I kende dem. Plukker man druer af tjørn eller figner af tidsler? Sådan bærer ethvert godt træ gode frugter, og det dårlige træ dårlige frugter. Et godt træ kan ikke bære dårlige frugter, og et dårligt træ kan ikke bære gode frugter. Ethvert træ, som ikke bærer god frugt, hugges om og kastes i ilden. I kan altså kende dem på deres frugter. Ikke enhver, som siger: Herre, Herre! til mig, skal komme ind i Himmeriget, men kun den, der gør min himmelske faders vilje.« (*Matthæusevangeliet 7,15-21*).

Prædiken.

Når jeg læser dagens evangelietekst, bliver jeg provokeret. Jesus advarer mod falske profeter og betegner dem som ulve i fåreklæder. Og så anbefaler han en lakmusprøve: ”På deres frugter kan I kende dem”, siger han, og fortsætter med et retorisk spørgsmål: ”Plukker man druer af tjørn eller figner af tidsler?” Det er underforstået, at svaret er nej. Derfor konstaterer Jesus, at ”sådan bærer ethvert godt træ gode frugter, og det dårlige træ dårlige frugter. Et godt træ kan ikke bære dårlige frugter, og et dårligt træ kan ikke bære gode frugter.” Man skal altså forstå, at enhver falsk profet leder folk i ulykke, mens de sande profeter skaber positive resultater.

Men – helt ærligt! – er det så let?

Hvis vi går tilbage til 1800-tallets kirkelige vækkelser, kan vi den dag i dag synes, at Indre Mission holdt sine tilhængere i et jerngreb med bevægelsens fokus på et moralsk uangribeligt og gudvelbehageligt levned. Der var tale om både hjernevask og kirketugt. Men man skal ikke overse, at bevægelsen var med til at forhindre fattigdom og død. Med sit heftige fokus på alkohol og kortspil italesatte Indre Mission et alvorligt samfundsproblem. Ikke så få steder drak manden i huset sin løn op, og gik det rigtig galt, satte han hus og hjem til i kortspil. Når for eksempel fiskere hældte brændevinen ud ved tagdryppet, var det med til at begrænse antallet af dødsfald på havet. På den måde skabte den kirkelige bevægelse bedre vilkår for mange mennesker.

Bagsiden af medaljen var, at mange blev opdraget med en gudstro, der førte enten skræk for fortabelse eller en fordømmende selvretfærdighed med sig. Man var altså enten ved at gå til af angst for ikke at slå til overfor Guds krav, eller også følte man sig så sikker på, at man efterkom Guds retningslinjer, at man var i sin ret til at påpege andres fejl og mangler. I nogle tilfælde medførte det sidste, at man på ægte farisæisk vis gjorde sig til dommer på Guds vegne.

Således kan man konstatere, at datidens Indre Mission både bar gode og dårlige frugter, ligesom det på længere sigt nok vil gælde enhver kirkelig retning.

Udvider vi perspektivet og går lidt længere tilbage i tiden for at se nærmere på, hvad reformationen i 1500-tallet førte med sig, kan man konstatere det samme, og det endda på flere parametre.

Reformationen udgjorde i bund og grund et oprør mod en århundredelang fortolkningstradition af kristendommens indhold. Som et fremmedlegeme var paveinstitutionen blevet kilet ind i kirkeorganisationen, hvilket gav mulighed for at centralisere den magt, der egentlig er Guds, omkring de skiftende tiders paver. På Luthers tid var paven for længe blevet en kombineret kirkelig og verdslig hersker, der levede i umådeholden luksus. Magtmisbruget var meget ringe skjult, fordi kirken og dens mænd var totalt ukritiske med hensyn til, hvilke metoder der måtte bruges på at presse penge ud af de kristne undersåtter. Kirken var således fuld af falske profeter, der arbejdede målrettet på at skaffe flere og flere penge til kirken; og selvom mange af dem sikkert var overbevist om, at de gavnede Guds sag, fordi det var den forståelse, de var blevet opflasket med, så var det på høje tid, at der blev gjort noget alvorligt ved sagen.

At Luther og de andre reformatorer gjorde op med en kirke, der var præget af falske profeter, hvis virke gav dårlige frugter, var helt på sin plads, men den evangelisk-lutherske kirke blev ikke ved med at bære gode frugter.

Som følge af reformationen satte den katolske kirke ind med en modreformation, der skulle sikre fortsat opbakning fra dem, der ikke var gået over til den nye lære. Man ville også gerne føre nogle af de frafaldne tilbage til den romersk-katolske moderkirke. Disse anstrengelser pressede den nye, protestantiske kirke, der blev nødt til at definere sin lære klart og umisforståeligt. Dette medførte, at den åndsretning, der kaldes for den lutherske ortodoksi, dominerede sidste halvdel af 1500-tallet og hele 1600-tallet. Nu blev der lagt vægt på den rene lære. Dogmerne blev skærpet, så det blev tydeligt, hvad der var ret tro, og hvad der ikke var. Åndeligt bevægede man sig i geled. Trådte nogen

ved siden af og udfordrede de vedtagne rammer, blev der slået ned på fritænkeriet med hård hånd, for den evangelisk-lutherske kirke kunne ikke vise vægelsind. Enhver tvivl på sandheden i dens lære kunne jo tolkes som et svaghedstegn, som pavekirken straks ville misbruge.

Det er tankevækkende, at de hekseforfølgelser, der havde taget deres begyndelse inden reformationen, blussede op til et hidtil uset niveau under ortodoksien. Dette skyldes, at overtro stadig prægede både høj og lav. Kirkens mænd anså både den ondartede sorte magi og den godartede hvide magi for at være forbundet med djævelskab. Samtidig mente man, at samarbejde med andre overnaturlige kræfter end Gud var et brud på den guddommelige orden, som kirken var garant for. Derfor var enhver form for magi udtryk for vantro, og den slags skulle tilintetgøres.

Dette er blot en af de alvorlige følger, reformationen bragte med sig. Men gør det Luther til en falsk profet? Hans indsigt resulterede bestemt ikke kun i gode frugter. I Tyskland udbrød 30-årskrigen, som også Danmark blev involveret i. Her var det ligeledes romersk-katolske og evangelisk-lutherske interesser, der førte hærene mod hinanden med død og ødelæggelse til følge. En sådan krig kan heller ikke betegnes som en god frugt. Men igen – gør det Luther til falsk profet? Tja... hvis det afhænger af frugterne, er det svært at svare entydigt, for Luthers lære førte virkelig megen splid med sig, og som person var han en meget kompromisløs og til tider provokerende type. Diplomati er ikke, hvad der præger en stor del af hans skrifter, og denne selvsikre attitude kan nok have inspireret en del kirkefolk i ortodoksiens periode. Om alt dette gør ham til en falsk profet, må vi dog vente lidt med at tage stilling til, mens vi ser på endnu en følge af reformationen.

Lad os bevæge os op til dagens Danmark og den folkekirke, som lige knap 75% af landets statsborgere er medlemmer af. Tænk engang, at vi i et moderne, pluralistisk samfund har en kirke, som næsten 75% af befolkningen er medlem af! Det er faktisk ret fantastisk. Det besynderlige er, at på landsplan møder kun gennemsnitligt 2% af

medlemmerne op til søndagsgudstjenesten. Det lyder ikke af særlig meget. Her i kirken svarer det da også kun til seks personer, men i Grindsted, der i kraft af sin størrelse har mange flere mennesker tilknyttet, svarer 2% til 164 kirkegængere. Selvom Grindsted Kirke er rigtig godt besøgt, er det dog ikke hver søndag, at tallet når så højt op. Til gengæld hænder det, at der ikke er plads til alle, der vil i kirke juleaften.

Der er store lokale forskelle på, hvor meget medlemmerne benytter deres sognekirke, og størstedelen kommer kun sjældent eller så godt som aldrig. Præster og menighedsråd kan hoppe på tungen og gøre alt muligt andet for at lokke medlemmerne til - og faktisk gør de mange alternative gudstjenester på andre dage end søndage, at lidt flere benytter kirkerne - men bortset fra nogle lokale succeshistorier hist og pist synes det næsten umuligt at øge søndagsmenigheden. Mange satser på at gøre kirken mere indbydende for børn og unge, men børnefamilier har for travlt til at prioritere kirkegang, og unge, der ikke i forvejen er engageret i kirkelige foreninger, finder det ikke oplagt at give gudstjenesten en chance. Heller ikke selvom man har engageret et rockband eller en rapper til lejligheden. Unge mennesker har alt for travlt med at udforske livets muligheder til at koncentrere sig om et budskab, der ikke kan videregives i form af en åndelig maggiterning. For de unge er det livets mange tilbud og ikke dets dybde, der kalder. Derfor har kirken nok altid været selvsupplerende med folk, der typisk har rundet de 50 år. Børnene er fløjet fra reden, og der bliver lidt mere tid til at tænke over tilværelsen i. Måske mister man sine forældre og mindes om, at livet ikke varer evigt. Det kan vække et behov for at komme i kirke og høre om kristendommens livtag med de store spørgsmål.

Således findes der stadig folkekirkemedlemmer, der går fra næsten aldrig at have gjort brug af kirken til jævnligt at gå til gudstjeneste. Men gennemsnitligt når vi altså ikke meget op over de 2 %. Hvad kan det skyldes? Et svar kan inddrage Luther igen.

Det, der for alvor fik Luther til at bryde med den katolske kirke, var hans erkendelse af, at den hidtidige lære om, at man skulle gøre sig fortjent til Guds nåde og kærlighed

var forkert. Alle mennesker er syndere, og derfor kan vi aldrig gøre tilstrækkeligt til at fortjene Guds tilgivelse. Luther opdagede, at det da også var noget helt andet, der stod i Paulus' breve i Det Nye Testamente. På sin egen indforståede og temmelig intellektuelle facon slår Paulus fast, at vi allerede er tilgivet og elsket af Gud. Det opdager vi, så snart vi har tillid til, at han er i stand til at rumme os på trods af vore fejl og mangler. Det var jo netop for at vise rækkevidden af sin kærlighed, at han lod sig korsfæste og banede vejen gennem døden.

Så vidt, så godt! På Luthers tid var det et revolutionerende budskab. Folk blev befriet for deres åndelige lænker. Men allerede på Luthers tid viste der sig nogle uheldige konsekvenser. Han var overbevist om, at man, når man erkendte, at man var elsket af Gud, automatisk ville genspejle denne kærlighed i sit forhold til andre mennesker. Denne reaktion kunne Luther dog ikke få øje på, og han var fortvivlet over, at folk var så egoistiske, at de kun glædede sig på egne vegne, men ikke bekymrede sig om andre. Troens frugter udeblev ganske simpelt.

Springer vi igen op til nutiden, er der ingen tvivl om, at den evangelisk-lutherske kristendomsforståelse har været med til at præge blandt andet Danmark i en positiv retning. Vi har en særlig luthersk arbejdsmoral, der har ført velstand med sig, og vores sociale sikkerhedsnet var næppe blevet flettet så tæt uden den evangelisk-lutherske tankegang. Men kirkeligt set har der gennem århundrederne bredt sig en ligegyldighed, som gør, at Folkekirkens medlemmer kun søger gudstjenesten i et begrænset antal. Det er såmænd ikke, fordi søndagsgudstjenesten nogensinde har været et tilløbsstykke, hvis man ser bort fra pietismen i 1700-tallet, hvor det var påbudt hver familie at sende et familiemedlem eller et tyende til den lokale gudstjeneste. Men i lyset af Luthers frisættende opdagelse kunne man have forventet, at flere ville deltage i gudstjenesten – og endda ganske frivilligt.

Jeg tror, at årsagen til den begrænsede kirkegang grundlæggende er den, at man tager Guds tilgivelse og kærlighed som en selvfølge; som noget, man ikke skal bekymre sig om. Dette har medført, at en stor del af Folkekirkens medlemmer kun besidder en

meget begrænset viden om kristendommens budskab. Når jeg drøfter troens indhold i forskellige sammenhænge, kan folk nogenlunde forholde sig til Gud som en metafysisk magt, men når det kommer til Kristus, synes det meste af det, jeg nævner, at være helt nyt for dem, og derfor har de svært ved at forholde sig til det. For langt de fleste fungerer Jesus blot som et godt moralsk forbillede. At han også er Guds åbenbaring i et menneske lader til at være en totalt fremmed og meget besynderlig tanke for mange af dem, jeg taler med.

Noget tyder altså på, at Luthers forkyndelse af Guds gratis nåde og kærlighed har gjort det kristne budskab så selvfølgeligt, at man ikke har fundet det værd at beskæftige sig med. Kirken risikerer derfor at blive en form uden indhold, og sådan en bærer næppe særlig mange frugter. Den bliver bare ligegyldig; men det er vel også en form for frugt – altså en af de dårlige.

På denne baggrund kan man spørge, om Luther med sit frisættende budskab satte kirkens medlemmer fri i så høj grad, at alvoren sivede ud af kirkens forkyndelse? Det vækker igen spørgsmålet, om Luther i bund og grund var en falsk profet. Kan vi kende reformatoren på hans dårlige frugter, fordi han – mod sin vilje – gjorde kristentroen for let og uforpligtende?

Nu har jeg stillet spørgsmålet tilpas mange gange til, at jeg må svare: Nej, Luther var ikke en falsk profet. At der blev gjort op med den romersk-katolske vranglære var på høje tid. At det lige blev Luther, der gjorde det, var mere eller mindre tilfældigt. Opgøret var kommet før eller siden.

Selvom reformatoren både var kompromisløs og udiplomatisk, var han ikke ene om at forme reformationen og dens følger. Og når det kommer til stykket, kan han jo ikke klandres for, hvordan andre forstår de indsigter, han havde opnået, og tillægger dem en helt anden betydning, end han gjorde.

Det, der har været brug for lige siden reformationen, er en bred, folkelig besindelse på, hvad den evangelisk-lutherske forkyndelse går ud på. Lykkes det, vil troen måske

bære lidt bedre frugter og de falske profeter få sværere ved at kile sig ind med deres vranglære. Det vil også gøre det lettere at udpege de falske profeter, for de vil blive begrænset til dem, der lover guld og grønne skove, hvis blot man betaler et vist beløb eller lægger en anden form for ydelse, sådan som det var kutyme, inden Luther igangsatte reformationen.

Amen.